

venstre

Pensjonist
Partiet

Sammen for et bedre Hedmark
Årsbudsjett 2012

Hovedlinjene i vårt budsjettforslag	2
Hedmark skal være et Ja-fylke!	4
Utfordringene for Hedmark-regionen	6
Endringsforslag i budsjett for 2012	8
Budsjett - talldel	18

Sammen for et bedre Hedmark

Venstre, Pensjonistpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet legger i år frem felles budsjett.

Vårt felles ståsted bygger på respekt for det sivile samfunn i erkjennelse av at fylkeskommunen er til for borgerne. Partiene har tillit til at enkeltmennesket og familien tar ansvar for egne valg. Det er viktig at samfunnet stimulerer til individualitet og mangfold. Samtidig skal fylkeskommunen være bevisst sitt ansvar for fellesskapet og de kommende generasjoner, og sikre et verdig liv til mennesker som ikke greier seg selv. Alle mennesker er likeverdige og skal behandles som likeverdige.

I Hedmark skal det være rom for individualitet og egne meninger. Gjennom bedre dialog, bruk av sunn fornuft, kreativitet og ansvarsfull forvaltning skal vi sammen jobbe for å skape et enda bedre Hedmark og sterkere samhold mellom innbyggerne. Hedmark har mange muligheter og kvaliteter. De må styrkes og videreutvikles.

Mål for budsjettåret 2012

- Innbyggerdialogen bør fornyes og forenkles slik at folk i Hedmark oftere engasjerer seg i regionens utfordringer og gir nyttige bidrag til beslutningene for fylket.
- Budsjettet for 2012 setter den regionale utviklingen i fokus. Hedmark skal bli en mer moderne, kunnskapsrik og næringsvennlig region.
- Fylkeskommunen skal forvalte ressursene på en ansvarlig måte som sikrer velferd for både dagens og fremtidens innbyggere.

Tryggere velferd ved bruk av alle gode krefter

De fem samarbeidspartiene ønsker at Hedmark skal være et godt sted å være menneske, et trygt sted å bo, arbeide og stifte familie. Det er fylkeskommunens oppgave å bidra til dette. Fylkeskommunen skal sørge for at veiene er trygge, at barna gis en god utdanning og at næringslivet får gode rammevilkår. Fylkeskommunen må være aktiv og i front innen miljø og fornybar energi. Samtidig skal innbyggerne kunne stole på at skattepengene de betaler til fellesskapet, blir forvaltet med stor nøysomhet.

De samarbeidende partiene vil ha fokus på fylkesadministrasjonen. De ansattes kompetanse er vår viktigste ressurs, og en kompetent administrasjon er nødvendig. Samtidig ser vi at det er grunnlag for å se på omfanget av det fylkeskommunale byråkratiet. Målet er at fylkeskommunen skal forvalte ressursene effektivt for å skape den velferden innbyggerne fortjener og har krav på. I tillegg vil vi i større grad la frivilligheten og private være med på å løse oppgavene når vår politikk settes ut i livet. For å løse utfordringene innen utdanning, samferdsel, miljø, bosetting og næringsutvikling, mener vi at det må prioriteres tydeligere og tenkes mer nytt.

Vi står for første gang sammen alle fem partier om ett felles alternativt budsjett for Hedmark i 2012. Det viser at partiene er enige om det viktigste for å forbedre styringen av fylkeskommunen og utviklingen i regionen.

Hamar, 5. desember 2011

Hovedlinjene i vårt budsjettforslag

Vårt alternative budsjett for 2012 viser en sterksatsing på Hedmark som region. De samarbeidende partiene legger frem et budsjettforslag med en ramme på totalt 2400 millioner kroner. Det legges opp til en driftsramme på 1950 millioner kroner og investeringer på 450 millioner kroner.

I 2012 skal fylkeskommunen videreføre mange store veiprosjekter. I tillegg har de samarbeidende partiene lagt inn ca 8 millioner kroner til igangsetting og vedlikehold. Vi prioriterer også bidrag til finansieringen av nytt kulturhus i Kongsvinger med 3 millioner kroner i 2012, og videre fremdriftsplan for resterende støtte på 12 millioner kroner. Vi satser på videreutdanning av flere lærere og setter i gang kartlegging av lederkompetansen i alle videregående skoler.

Oppsummert er budsjettet for 2012 et tydelig og realistisk budsjett som stiller krav til omstilling og fornyer fylkeskommunen. I budsjett for 2012 foreslår de samarbeidende partiene en rekke endringer. Mange av budsjettendringene har økonomiske konsekvenser, men en stor del angår hvordan fylkeskommunen jobber og tilbyr tjenestene sine. Til sammen er dette tiltak som vil bidra til en mer effektiv ressursbruk, samt flere og bedre tjenester for den enkelte innbygger.

Våre hovedsatsinger for 2012 er følgende:

1. Vi øker veivedlikeholdet og utbygging av veiene, og utnytter fordelene ved raskere utbygging med bruk av offentlig privat samarbeid (OPS). Egne sykkelbaner må integreres i alle nye veiprosjekter der behovet er tilstede.
2. Vi sikrer mer satsing på kompetanse ved ekstra midler til videreutdanning av lærere i videregående skole, flere tiltak mot frafall og mobbing samt styrking av rådgiverrollen.
3. Vi vil få utarbeidet en fylkeskommunal frivillighetsmelding med fokus på bedre samarbeid mellom fylkeskommunen og de frivillige kreftene i fylket.
4. Vi setter av midler til oppstart av et byutviklingsprosjekt som skal sikre fornyelse og utvikling av de fem byene i Hedmark.
5. Vi reduserer byråkratiet i sentraladministrasjonen ved å redusere internasjonale prosjekter og vurdere nøye behovet for nyansettelser når ansatte går av med pensjon.
6. Vi bevilger midler til konkret oppfølging av energi- og klimaplanen, bla. miljøvurdering av alle innkjøp til fylkeskommunen.
7. Vi øker bevilgningene til både Eldrerådet og Pensjonistforeningenes budsjetter.
8. Vi setter av midler slik at fylkeskommunen kan bidra med tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger i 2012.
9. Vi vil forbedre innbyggerdialogen og sikre mer JA-holdning fra fylkeskommunen i viktige spørsmål for bedrifter og enkeltmennesker. Igangsetter et prosjekt på Innbyggerdialog i 2012.
10. Vi ønsker fortsatt å bidra til finansieringen av et nytt kulturhus i Kongsvinger, og vil støtte et nytt talentprogram for unge med spesielle talenter innen kultur, realfag og innovasjon.

Det viktigste først

De store pengene til fylkeskommunen går til utdanning og samferdsel. På sikt er noe av det viktigste som fylkeskommunen gjør å investere i dagens unge. I Norge er utdanning en av nøklene til å skape egen velferd, samtidig vet vi at næringslivet trenger tilgang på god arbeidskraft for at vi skal kunne opprettholde bærekraftige lokalsamfunn. For at samfunnet skal fungere må vi også ha sosial og fysisk infrastruktur. Veier og kollektivnett er deler av den fysiske infrastrukturen som fylkeskommunen har ansvar for. Hedmarkinger må komme seg trygt og raskt til jobb, butikker og skole. Et godt, sikkert og effektivt veinett er også viktig for det lokale næringslivet.

Partiene følger opp satsingen på kvaliteten til lærerne slik vi la opp til i økonomiplanen. Elevene får økt valgfrihet og det opprettes nye linjer på skolene, dette for å skape et læringsmiljø hvor den enkelte i større grad kan utvikle sine talenter og tilegne seg god fagkunnskap. Til sammen bevilges det 1045 millioner kroner direkte til drift innfor utdanningsområdet. Samlede investeringer til utdanning er på 266 millioner kroner.

Veinettet får endelig en oppgradering i deler av fylket slik at folk og næringsliv kommer raskere frem. Likevel er etterslepet på vedlikehold av veiene fortsatt stort. Det trengs flere midtdeleere samt at arbeidet med sykkelveier og opparbeidelse av trygge skoleveier styrkes. De samarbeidende partiene vil ta i bruk fordelene ved offentlig privat samarbeid (OPS) på veibygging. Det vil redusere kostnadene ved dagens vedlikehold og investeringer. Da frigjør vi penger til veisatsing i fylket. Til sammen bevilges det 760 millioner kroner til drift og vedlikehold innfor samferdselsområdet. Samlede investeringer innenfor samferdsel er på 166 millioner kroner.

Fornuftig styring med mindre byråkrati

Fylkeskommunen er til for innbyggerne og fylkeskommunens midler er innbyggerne sine skattepenger. Det er en viktig erkjennelse. En sentral velferdsoppgave for fylkeskommunen er derfor å sørge for en forsvarlig bruk av skattepengene som fylkeskommunen rår over. Denne målsettingen følges aktivt opp i vårt budsjett for 2012. Fylkeskommunen har over tid vokst seg større, med flere ad-hoc oppgaver og flere store ord. Nå er det på tide å bremse ned på dette.

En av prioriteringene vi synes er viktig fremover er å satse på et effektivt og kompetent lederskap. Hedmark fylkeskommune har i dag et stort sentralbyråkrati med høye kostnader. De samarbeidende partiene vil derfor over tid redusere størrelsen på administrasjonen med rundt 80 årsverk. I tillegg bør det i større grad benyttes resultatmåling for å oppnå mer effektiv ressursbruk.

Det er mulig å omdisponere midler fra internasjonale prosjekter og administrasjon av regional utvikling til andre formål. Partiene er ikke fornøyd med at den varslede Fylkesmeldingen om bedre økonomistyring og evaluering av administrative utgifter ennå ikke er fremlagt. Derfor krever vi fortgang og fremleggelse av en slik gjennomgang i god tid før neste økonomiplan.

Hedmark skal være et ja-fylke

Åpenhet og innsyn i beslutningsprosessene er viktig for at alle borgere skal kunne orientere seg i og delta i folkestyret. Åpenhet hindrer maktmisbruk og er en forutsetning for tillit. Borgerne skal kunne delta på egne premisser, uten at det kreves spesialkompetanse.

Innbyggernes påvirkning av politikere og derav forvaltningen ligger i dag primært gjennom valg eller direkte deltagelse i politikken. Innbyggernes medbestemmelse over utformingen av forvaltningen må i større grad også komme via dialog mellom politisk ledelse og innbyggerne. Det er mange som i hverdagen er engasjert, men som i liten grad har tid eller mulighet til å la sine meninger bli hørt. Det må bli lettere å være engasjert, og samtidig la sine meninger komme frem til de folkevalgte. I dag er veien for lang til at alle har tid eller energi til å fremme sine synspunkter.

Hva er innbyggerdialog?

Innbyggerdialog er først og fremst et tankesett, hvor politikere har en klarere forståelse og tanke om at innbyggerne skal delta i beslutningsprosesser, og dermed at det også legges til rette for det. Innbyggerne må vite hvordan de kan delta, samtidig som det skal være enkelt å delta. Innbyggerdialog er et system for åpenhet og demokratiutvikling som er utbredt i blant annet Sverige. Mulige tiltak er:

- Lyd- og bildeoverføring fra fylkes- og kommunestyrets møter, med mulighet for å følge direkte eller å se på opptak av diskusjoner knyttet til relevante saker. En slik løsning må være lagt opp slik at det enkelt kan søkes, og finne frem til riktig sak. Det bør være mulig for innbyggerne å kommentere direkte til politikerne på saker som er aktuelle.
- Et saklig og åpent nettforum, hvor politikerne også deltar. Innbyggere kan ta opp forvaltningsmessige forhold de reagerer på eller komme med ideer og innspill. Politikere kan også diskutere aktuelle saker og meninger for å få et bredere perspektiv og høre flere innspill. Nettforum er en utbredt kommunikasjonsform som benyttes av både unge og de litt eldre. Dette er en måte å kommunisere på som er fleksibel og åpen for de aller fleste. Nettforum er imidlertid svært lite utbredt i norsk politikk som en seriøs kanal for kommunikasjon. Rent praktisk måtte reglene for forumet utformes på en hensiktsmessig måte som sørger for konstruktiv, opplyst og saklig debatt.
- Bruk av sosiale medier som facebook og twitter for å informere og engasjere knyttet til aktuelle saker. Mange av kommunens innbyggere bryr seg om det som skjer rundt seg, men med lange prosesser og mange regler er det vanskelig for innbyggere å vite når beslutninger som påvirker dem tas. Ofte er det for sent å komme med meninger og oppfatninger når spaden går i jorden. Det bør derfor bli politikernes ansvar at det i større grad gis informasjon, også på de kanalene som innbyggerne faktisk benytter, og ikke bare på fylkeskommunens eget nettsted.

Partiene vil igangsette et prosjekt for å utvikle en ny og helhetlig innbyggerdialog basert på teknologiske muligheter i dag. Vi mener våre innbyggere fortjener bedre!

Utfordringer for Hedmark-regionen

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Pensjonistpartiet ønsker å føre en politikk som sikrer gode tjenester til innbyggerne i Hedmark. Samtidig bør fylkeskommunen opparbeide en økonomisk handlefrihet på kort og lang sikt. Det krever stram budsjettstyring og lavere gjeld. De samarbeidende partiene mener det ligger et stort uutnyttet potensial i å modernisere og omorganisere administrasjonen og deler av tjenesteproduksjonen. Det vil si å satse mer på kjerneoppgavene på bekostning av andre, men mindre viktige oppgaver. Fylkeskommunens naturlige rolle er å organisere fellesoppgaver med et større geografisk perspektiv enn kommunene og å bidra til gode velferdsløsninger i hele området.

Siden årtusenskiftet har det skjedd en vesentlig endring i befolknings sammensetningen. Vi har blitt flere eldre og i følge SSB sine befolkningsfremskrivninger vil denne utviklingen bli sterkere i årene som kommer. Hedmark står nå fremfor et stort generasjonsskifte. Det er derfor viktig at vi i dag forstår omfanget av disse endringene slik at fylkeskommunen kan jobbe målrettet for å imøtekomme de utfordringene som følger med. For å bedre forståelsen av hvordan eldrebølgen vil påvirke Hedmarksamfunnet på et kommunalt og fylkeskommunalt nivå er det behov for bedre kunnskap. Samtidig er det ikke tvil om at de unge eldre kan være en stor ressurs for å løse velferdsoppgavene i mange lokalsamfunn. Derfor vil vi jobbe for å tiltrekke oss flere innbyggere, gjøre Hedmark mer attraktivt, og bli best i Norge til å utnytte de ressursene som seniorenne utgjør. Fylkeskommunen har ikke det direkte ansvaret for pleie og omsorgstjenester, da det er kommunenes oppgave. Dog bør fylkeskommunen bistå kommunene, og oppfordre til samarbeid regionalt og være en tilrettelegger for en verdig eldreomsorg. Det kan være viktig ved innfasingen av Samhandlingsreformen også.

Utdanning

Heldigvis har de aller fleste Hedmarkinger et godt inntrykk av den videregående opplæringen, men undersøkelser viser at elevene gjør det svakere enn landssnittet og at mange dropper ut. Flere av elevene har dårlige forutsetninger når de begynner på videregående. Det betyr at vi har en stor og viktig jobb å gjøre. Hedmark bruker mye ressurser på utdanning, men oppnår ikke gode nok resultater selv med mange lærere per elev. Det er en utfordring for fremtiden.

Det viktigste for en god skole er gode lærere. Det må skapes trygge rammer rundt lærerne gjennom kompetent lederskap og målbevisst eierskap til skolen. I stedet for å fokusere på lærertetthet, vil vi satse på lærerkvalitet. Kompetansekrav til læreren vil heve lærerens status. En god lærer er avgjørende for elevenes læring. Vi vil derfor gi elever en mulighet til å vurdere sin egen lærer anonymt, både som et verktøy for læreren, men også for at elevene skal få lov til å si ifra om ting som ikke fungerer som det skal i skolen. Hedmark fylke besitter svært mange dyktige og kompetente lærere. Vi mener det er viktig at læreryrket får økt status, og at mulighetene bedres for lønnsforhøyelse til de dyktigste lærerne. Byråkratisering av læreryrket må stoppe. Det er først og fremst i klasserommet læreren skal gjøre jobben sin.

Hedmark skal være et sted med rom for mangfold. Utdanningssystemet må derfor møte både

ungdommenes, det offentlige og næringslivets behov og ønsker. I Buskerud har de suksess med en egen forskerlinje, og det bør også vurderes i Hedmark. I tillegg mener vi at det er behov for at yrkesfaglig utdanning tilpasses slik at den er mer praktisk for de som ønsker det.

Næringsliv

Privat næringsliv skal være med på å skape arbeidsplasser og sikre velferden som vi i Hedmark skal leve av i fremtiden. Hedmark med sin sentrale geografiske plassering bør klare å utvikle tydeligere konkurransefortrinn. Aller helst som kan danne grunnlag for attraktive næringsklynger. For å få til det må vi ha bærekraftige og fremtidsrettede lokalsamfunn. Der spiller fylkeskommunen en rolle, som omdømmebygger, som tilrettelegger og som pådriver. Fylkeskommunen skal jobbe for en god kommunestruktur og gode rammevilkår for næringer. En vellykket satsing på næringsutvikling gjør det attraktivt å bli boende og å bosette seg i Hedmark.

Dessverre har det regionale næringslivet utfordringer med å etablere nye arbeidsplasser innenfor produksjon, og næringslivet sliter med å få unge til å ta jobb i fylket. Det er en mangel på høykompetansemiljøer og det er lite aktiviteten knyttet til forskning og utvikling blant bedriftene i Hedmark. Det medfører at mange unge med høy utdanning stifter familie og skaffer seg arbeid i andre fylker. Et lite demografisk tilsig i arbeidsmarkedet vil også skape store utfordringer for næringslivet og offentlig sektor i årene som kommer.

Samferdsel

Hedmark er Norges tredje største fylke målt i areal. I Hedmark gjøres det nå omfattende investeringer i nye veier, og dette er et bredt løft som også har bred politisk oppslutning. Dessverre skjer det fortsatt alt for mange alvorlige ulykker hvor liv går tapt. Fylkesrådets mål om at satsingen i budsjett for 2012 skal redusere antall døde i trafikken med en person, annethvert år er for dårlig. Det er dessverre slik at det i det siste tiåret er i Hedmark at flest liv har gått tapt på veien. En heving av standard på veinettet er derfor en sentral og prioritert oppgave. Det er viktig at slikt arbeid har god fremdrift og at sikkerhetstiltak kommer hurtig på plass.

Fylkeskommunen har overtatt ansvaret for fylkesveiene. Sammen med denne overgangen fikk fylkeskommunen økte bevilgninger, men vedlikeholdsbehovet står ikke i samsvar med endringene i overføringer. Dette er et nasjonalt anliggende hvor de samarbeidende partiene vil at regjeringen tar de nødvendige tiltak for å normalisere forholdene.

Eierskap

Vi ønsker å sikre gode vilkår for næringslivet og det private eierskapet, og en bedre balanse mellom offentlig og privat eierskap i næringslivet. De samarbeidende partier ønsker derfor en fullstendig gjennomgang av eierskapet til fylkeskommunen med sikte på at man reduserer sitt eierskap i næringslivet, der det ikke er spesielle strategiske grunner for eierskapet. Partiene vil understreke betydningen av det private eierskapet i næringslivet og bidra til god dialog og samarbeid med bedriftene til regionens beste.

Endringsforslag i årsbudsjett for 2012

Hovedtjenesteområde, tall i tusen	Alt. Budsjett	Fylkesrådet	Differanse
Hovedtj.1 Sentraladm/fellestilt	204 842	218 342	-13 500
Hovedtj.2 Utdanning	1 045 634	1 017 634	28 000
Hovedtj.3 Tannhelsetj	86 703	86 703	0
Hovedtj.4 Plan og miljø	11 851	13 431	-1 580
Hovedtj.5 Kultur	66 195	58 028	8 167
Hovedtj.6 Næringsutvikling	10 167	31 067	-20 900
Hovedtj.7 Samferdsel	566 809	567 309	-500
<i>Sum totale driftsrammer</i>	<i>1 992 201</i>	<i>1 992 514</i>	<i>-313</i>
Investeringer	446 050	441 050	5 000
Låneopptak	304 450	300 450	4 000

Administrasjon og felleskostnader

De samarbeidende partiene ønsker å satse på et effektivt og kompetent lederskap. Hedmark fylkeskommune har i dag et stort sentralbyråkrati med høye kostnader. De samarbeidende partiene vil derfor over tid redusere antall samlede årsverk til administrasjon med rundt 80 årsverk. I tillegg er det ønskelig at det i større grad benyttes resultatmåling for å oppnå mer effektiv ressursbruk. Det er midler fra internasjonale prosjekter og administrasjon av regional utvikling som kan prioriteres til andre formål. Partiene er ikke fornøyd med at den varslede Fylkesmeldingen om bedre økonomistyring og evaluering av administrative utgifter ennå ikke er fremlagt. Derfor krever vi fortgang og fremleggelse av en slik gjennomgang i god tid før neste økonomiplan.

Tiltak, tall i 1000 kr	Effekt drift
Fylkesrådets disposisjonsfond fjernes. Årsbudsjettet skal være en bindende plan for fylkeskommunens midler og <u>anvendelsen</u> av disse i budsjettåret. Bruk av disposisjonsfond virker mot intensjonen i kommuneloven og krav til innsyn og demokratiske prosesser i offentlig forvaltning. Midler til utredning knyttet til IB-linje ved Elverum vgs beholdes.	-4 600
Hedmark fylkeskommune har en stor stab og et omfattende register med oppgaver. Flere av disse oppgavene er knyttet til prosjekter som fremstår som positive, men som ikke er tilknyttet det som de samarbeidende partiene oppfatter som fylkeskommunens kjerneoppgaver. De samarbeidende partier har som mål at ca 80 årsverk med administrativt hovedinnhold skal reduseres frem til utgangen av 2015. Fremdriften settes til en årlig reduksjon på ca 20 årsverk. Realiseringen av et slikt mål innebærer en total besparelse nær 90 millioner frem til utløpet av 2015. Effekten for 2012 anslås til 5.5 millioner kroner, i tråd med økonomiplan for 2012-2015.	-5 500
Det settes av midler til oppstartsprosjekt knyttet til innbyggerdialog.	500
Bevilgningen til eldrerådet styrkes med kr. 50.000.	50
Pensjonistforeningenes budsjett økes med ytterligere kr. 50.000.	50
De samarbeidende partier vil at fylkeskommunen skal sette i gang en prosess med kartlegging av utgiftene knyttet til renhold og andre tjenester som kan kjøpes eksternt. I neste fase prøves kostnadsnivået mot markedspriser. Det forventes et økonomisk innsparingspotensial på mellom fire og åtte millioner årlig, avhengig av omfanget på tjenester som konkurranseutsettes. Det betyr at skattepengene blir bedre anvendt og at arbeidskraft frigjøres til annen form for tjenesteproduksjon i fylkeskommunen.	-4 000
Trygghetsalarm tilbys gratis til de som trenger det.	200
Sum - 1 Administrasjon	-13 500

Utdanning og kompetanse

En solid utdannelse er noe det viktigste som fylkeskommunen kan bidra med til Hedmarks fremtid. Ved siden av familien, er skolefelleskapet det viktigste for barn og unges utvikling. Skolen skal gi elevene opplæring av høy kvalitet tilpasset den enkelte elevs behov, ønsker og forutsetninger – slik at alle får et likeverdig tilbud. Skolen skal formidle kultur, skape holdninger og gi vekstkraft til individ og samfunn. Fylkeskommunen må ha et helhetsperspektiv når det gjelder utdanningsløpet, hvor en ser grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning i sammenheng. Sammen med de konkrete tiltakene nedenfor er det viktig at fylkeskommunen samarbeider tett med kommunene, slik at man sikrer tidlig innsats for utsatte grupper.

Videregående utdanning er fylkeskommunens viktigste oppgave. I 2009 var det i Hedmark om lag 7500 elever ved de videregående skolene. Til sammen sysselsatte de videregående skolene nesten 1 300 årsverk. I forhold til landet for øvrig har Hedmark svært mange lærerårsverk per elev. Allikevel er Hedmark det fylket hvor færrest gjennomfører utdanningsløpet på normert tid. Dette er en situasjon som stiller ekstra krav til fylkeskommunen. Som første målsetning vil vi at unge hedmarkinger skal få en utdanning som er like god som i resten av landet.

Videregående utdanning	Drift
Arrangere årlig gründer-konkurranser i de videregående skolene.	500
Avsluttende eksamen i videregående skole gjennomføres før russetiden	
Det etableres et prøveprosjekt med kutt/valgfrihet av sidemål for å frigjøre tid til andre kjernefag.	
Det etableres et utdanningsstipend for elever ved VGO	1 000
Det foreslås at 5 millioner kroner av satsing på spesialundervisning øremerkes og styres mot dyslektikere som har falt ut av skolen. I tillegg satses 2 millioner kroner ekstra til dette tiltaket.	2 000
Det legges til rette for økt samarbeid mellom de videregående skolene og høyskoleavdelingene for å skape sterke kompetansmiljøer blant både elever, lærere og rektorer.	
Det skal arbeides for å innføre anti-mobbeprogram i alle skoler.	500
Elevene skal selv få velge skole uavhengig av bosted og økonomi (fritt skolevalg). I tillegg skal det legges tilrette for private videregående skoler som et verdifullt supplement.	
Elever som går sommerskole tildeles stipend fra Fylkeskommunen for å dekke tapt mulighet for sommerjobb. Sommerskolen presenteres som et bredere tilbud med mulighet til deltagelse for alle. Det er viktig at eksamen avlegges tidlig slik at forbedrede karakterer eller godkjent studiekompetanse kan legges til grunn for høstopptak. Sommerskolen skal også ha tilbud til faglig sterke elever som ønsker å styrke kompetanse eller karakterer.	3 600
Gjennomføre et forsøk sammen med forsvaret om en egen forsvarslinje på Elverum videregående, og Sentrum videregående i Kongsvinger.	
Gjennomføre et forsøksprosjekt med egen forskerlinje ved enkelte videregående skoler hvor elever på videregående blant annet kan følge et eller flere fag på høyskole. Forskerlinjen må åpne for en sterkere spesialisering på videregående nivå som også kvalifiserer til relevante studieprogram på høyere nivå.	
Gjennomføre et yrkesfagløft hvor yrkesfagene i videregående skole får egne læreplaner, og en teoridel som er mer yrkesrettet. I tillegg må samarbeid med næringslivet i Hedmark styrkes, for å tilby utdanningsløp i bedrifter på yrkesfag. Det er ønskelig med en utredning som ser på hvordan VGO i større grad kan harmoniseres med næringslivets behov.	
Gjennompta utviklingsplaner for Storsteigen VGS. Det bevilges midler til investeringer på 15 millioner kr. I tillegg bevilges 7 millioner kroner over drift til styrking av tilbudet, ny ridehall og utvikling av nye studieretninger knyttet mot lokale næringer.	7 000
Rådgiverrollen styrkes i den videregående skolen. I tillegg skal en ha en tettere dialog og oppfølging av elever som slutter eller tar pause i VGO.	1 000
Innføre et system med anonym retting av prøver.	
Kartlegge lese- og matematikk kunnskapene i videregående skoler i Hedmark, etter modell fra Oslo-prøvene, og offentliggjøre resultatene. Resultater fra de nasjonale prøvene må også offentliggjøres. Tallene må analyseres og brukes aktivt i forbedring i skolen.	500

Videregående utdanning, forts.

Drift

Se på muligheten til at flere, for eksempel innen helse og sosialfag, kan kombinere læretid og studier i et flerårig løp (TAF-modellen).

Skape større muligheter for at elever på høyere utdanning kan være betalte hjelpelærere på VGO ved siden av studiene.

Skolemamma-ordning innføres som forsøksprosjekt for å redusere frafall med ELVIS som oppstartsskole. Elverum VGS har en gjennomføringsgrad på ca 70 prosent. Det er lavest blant de videregående skoler i Hedmark.

1 000

Styrke det målrettede, forebyggende arbeidet mot rus og narkotika overfor elever i den videregående skolen.

Støtte den videregående Steinerskolen i Ottestad

500

Ta et initiativ til en bred gjennomgang og undersøkelse av vår videregående opplæring i samarbeid med Høgskolen i Hedmark eller andre forskningsmiljøer.

Vurdere om potensialet ved ordningen med elev- og lærlingombud er hentet ut. Ved behov må fylkeskommunen utvide ordningen.

Arbeide for å etablere IB-linje på en av de videregående skolene i fylket.

Åpne for at flere kan komme inn på høyere utdanning med fagbrev som erfaring slik at færre hopper av fagutdanningen underveis.

Helse og ernæring i videregående skole

Drift

Forbedre arbeidet med å forebygge og lindre psykiske lidelser blant unge i den videregående skolen. Deriblant ved å forebygge psykiske lidelser gjennom bedre rutiner for varsling og bedre utbygget helsetjeneste.

Å knytte elevkantiner og skolemat opp mot ungt entreprenørskap ved å sette av midler til forsøk med elevkantiner. Alternativt bør en se nærmere på muligheten for en "Olapakkeordning" der hver enkelt elev kan bestille en sunn matpakke og betale for den (jf. skolemelkordningen).

Lærer og skoleledelse

Drift

Satse mer på forpliktende og målrettet etter- og videreutdanning i tråd med skolenes kompetanseplan for alle lærere. Det settes av minst 4,5 millioner kroner årlig til videre- og etterutdanning av lærere på fylkets videregående skoler. Lærere i teknologi- og yrkesfagene får tilpasset og tilstrekkelig fagpåfyll.

4 500

Kartlegge lærerkompetansen og innføre et system med lærerevaluering ved alle VGS i fylket.

400

Gjennomføre obligatorisk skolelederutdanning for alle ledere ved alle skoler. Skolelederkompetansen kartlegges ved alle skoler i Hedmark.

1 500

Kreve at alle lærere har pedagogisk realkompetanse kombinert med lederegenskaper som gjør læreren skikket til å gjennomføre en konstruktiv undervisning og opplæring. Alle uten faglig eller pedagogisk kompetanse må inn på en forpliktende plan for å tilegne seg nødvendig kompetanse.

2 000

Ansettelse av rektorer skal skje på åremål

Gi rektor mulighet til å premiere gode lærere med bedre lønn.

Grunnskole

Drift

Det er viktig med et tett samarbeid med kommunene for å sikre en lettere overgang og godt samspill mellom ungdomsskolen og den videregående skolen. Informasjonsutveksling mellom grunnskole og videregående opplæring skal blant annet forbedres slik at lærere ved videregående opplæring har bedre informasjon om kompetanse og behov til elevene som begynner på videregående opplæring.

Etablere oppfølgingsprogram for elever som avslutter grunnskole, men som ikke påbegynner videregående opplæring.

500

Innføre et talentprogram for barn med spesielle talenter innen kultur, realfag og innovasjon, utover det vanlige skoletilbudet, etter inspirasjon fra elitetilbudet i bl.a. ballett i Oslo-skolen. Tilbudet skal gjelde for barn i grunnskolen i hele fylket.

500

Utdanning og forskning

Drift

Samarbeide målrettet med næringslivet og ha et mål om å lage Norges beste høyskole representert i alle regioner. Videre å arbeide aktivt for å styrke et desentralisert høyskoletilbud i Fjellregionen.

Beholde Politihøgskolen, avdeling Kongsvinger som permanent tilbud.

Regionalt Forskningsfond innland (RFF) styrkes med økte bevilgninger.

1 000

Sum - 2 Utdanning

28 000

Miljø og planlegging

Det er viktig at energi- og klimaplanen følges opp. Fylkeskommunen må ha en intensjon om å redusere energibruken i fylkeskommunale bygg og å legge om til fornybar energi der det er hensiktsmessig. Dette innebærer at fylkeskommunen skal gå foran hva gjelder energibruk i bygg. Sett i et større perspektiv er denne linjen viktig for å bygge økt kompetanse i næringslivet når det gjelder bruk av nye materialer og energibesparende tiltak, noe vi mener vil gi positive ringvirkninger og gode miljø og kostnadseffekter på sikt.

Planlegging er et område hvor politikere må ta større ansvar og i større grad sikre at fellesskapsinteressene representeres tidlig. Byprosjektet for Hedmarksbyene er et viktig tiltak i så måte.

Tiltak, tall i 1000 kr	Effekt drift
Regionkontorene avvikles	-4 700
Byene og byregionene vil spille en viktig rolle i utviklingen av fremtidens Norge både økonomisk og kulturelt. I dag bor mer enn halvparten av landets befolkning i storbyregionene. I tillegg kommer andre større byregioner. Urbaniseringen skjer over store deler i verden. Dette krever at det legges til rette for en sunn og god utvikling i byene og at man ser byregionene gjennom en helhetlig regionpolitikk. Hedmark har 3 byer, i tillegg har Brumunddal og Moelv nå fått bystatus. Hedmark mangler en politikk for hvordan vi skal utvikle gode byer og hvordan byene skal samhandle med regionene de er en del av. Det avsettes midler til et byprosjekt for Hedmarksbyene.	1 000
Partnerskapsmidlene tilknyttet miljø og planlegging fjernes	-1 880
Det opprettes et fond som kommuner i Hedmark kan benytte til utredning og kartleggingsarbeid knyttet til effekter fra økt samarbeid og eventuelle kommunesammenslåing. Dette fondet opprettes for å sikre at kommuner med svak økonomi ikke blir forhindret i å danne seg et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. Fondet vil være tilgjengelig for opposisjon og posisjon i den enkelte kommune. Fondet bør ha et årlig innskudd på minimum to millioner kroner.	2 000
Det utarbeides en fylkeskommunal frivillighetsmelding med fokus på partnerskap mellom frivillige og fylkeskommunen.	1 000
Det settes av en million kroner til oppfølging av tiltakene som er beskrevet i energi- og klimaplanen. Alle innkjøp i fylkeskommunen skal være klima- og miljøvurdert og alle fylkeskommunale anlegg skal ha en miljø- og energiplan som rulleres årlig.	1 000
Arbeide for at Hedmark blir ledende i Norge på bioenergi med Eidsiva som sentral aktør	
Arbeide for at Hedmark blir prøvefylke for at fylkesmannens miljøkompetanse i hovedsak legges til fylkeskommunen	
Stille seg positive til fornybar energi som vindmøllerparker og småskala vannkraftverk, men sikre naturmangfoldet gjennom en samlet plan for vern og utbygging i fylket.	
Styrke miljøovervåkingen av Mjøsa og iverksette nødvendige tiltak som sikrer rent drikkevann	
Sum - 4 Plan og miljø	-1 580

Kultur

Høyre, Venstre, Kristelig Folkeparti, Pensjonistpartiet og Fremskrittspartiet mener kultur og fritidstilbud både er viktig i seg selv, men også sentralt for å være et attraktivt fylke å leve og arbeide i. Partiene ønsker å sikre mangfoldet i hele Hedmark, og mener dette kommer frem ved satsing både på Innlandsteateret, det profesjonelle og det frivillige kultur-, idretts og friluftslivet. De samarbeidende partiene ønsker å skape forutsigbarhet i støtteordningene ved å inngå partnerskapsavtaler med frivillige aktører. Det er vedtatt 3-årige partnerskapsavtaler og inngått avtale med syv festivaler. De får inntil 100.000 kroner hver i tre år, som vi mener er altfor lavt. Det er en målsetting å øke kulturaktiviteten i fylket, og da bør lokale og regionale myndigheter vise vilje til å bidra. Det vil kunne øke den statlige innsatsen og attraktiviteten i sponsormarkedet. Vi foreslår en dobling av satsingen for festivalene.

Vi ønsker å legge forholdene til rette for å sikre museene i fylket de nødvendige rammevilkår som kan gjøre dem i stand til å utføre sine basisfunksjoner og være aktive bidragsytere i samfunnsutviklingen. Det skal satses på å styrke museene rent faglig innenfor bl.a. forskning og formidling. Som regional utviklingsktør og eier i Fylkesmuseet må det klargjøres bedre hva man ønsker med sitt engasjement innen sektoren. Fylkesmuseet styrkes derfor med 1 million kroner og det avsettes midler til å gjennomgå Fylkeskommunens rolle fremover.

Hedmark har et rikt kulturliv. Det er en viktig del av det gode liv i fylket vårt. Vi har som mål at Hedmark fortsatt skal være et av de ledende kulturfylkene i landet. Det kan ikke gjøres med politiske vedtak, men bl.a. ved å støtte og stimulere den frivillige innsatsen i all sin mangfold, der den finnes i bygd og by. Hedmark har i dag en beskjeden andel av sentralt tildelte kulturmidler, og dette må økes gjennom en felles satsing på gode kulturprosjekter. Vår kulturinnsats skal både ligge på det profesjonelle plan og støtte amatørvirksomheten. Hedmark har rike tradisjoner og en særegen kulturarv som er viktig å videreføre til neste generasjoner.

Tiltak, tall i 1000 kr	Effekt drift
Støtten til lokale festivaler i fylket dobles	630
Fylkeskommunen ønsker å øke støtten til breddeidretten som har vanskeligheter med å tiltrekke seg sponsormidler og annen finansiering. Slik idrett er i stor grad støttet av frivilligheten og relativt små bevilgninger kan gjøre en stor forskjell. Midlene skal forvaltes av Hedmark idrettskrets eller tilsvarende.	2 000
Det settes av kr 250.000 til utredning av et Erik Werenskiold museum i Kongsvinger.	250
Arbeide for egen teaterscene/kulturhus på Hamar og Kongsvinger, noe tilsvarende Elverum. Som et ledd i dette bevilges det midler til bygging av kulturhus i Kongsvinger. Fylkeskommunalt bidrag til investeringen er anslått til 15 millioner kroner. Bidraget gis over en femårig periode. Etter planen vil fylkeskommunen ikke ha formelt eller uformelt eierskap i et slikt bygg. Posten klassifisert som driftskostnad og finansieres ved kutt i andre tjenesteområder.	3 000
Reversere kutt i støtte i eliteserieavtalen siden klubbene allerede har budsjettert med midlene i sine budsjetter	787
Opprette et fond hvor bredden av frivillige organisasjoner, foreninger og lag kan søke	500
Arbeide for å styrke finansieringen for fylkets museer, arkiv og bibliotek	1 000
Styrke og videreutvikle den kulturelle skolesekken	
Åpne de videregående skolene for allmennheten ved at de også er arena for faglige og kulturelle arrangementer i det lokalmiljøet de betjener.	
Sum - 5 Kultur	8 167

Næringsliv

De samarbeidende partiene ønsker et konkurransedyktig og fremtidsrettet næringsliv i hele Hedmark. Næringslivet har utfordringer knyttet til å opprettholde marginer, tiltrekke seg nye kunnskapsnæringer og spesialisert arbeidskraft. Derfor vil vi sikre næringslivet gode og konkurransedyktige rammevilkår, blant annet gjennom god infrastruktur og tilrettelegging for attraktive næringsarealer. Partiene vil arbeide for å etablere et kompetanse- og innovasjonsprogram som tiltrekker flere kunnskapsbedrifter til regionen. Velfungerende samferdsel og tryggere veier er det viktigste grepet for å sikre reiselivsnæringen og for å utvikle verdiskapingen i Hedmark.

Landbruket er en viktig næring i Hedmark, og for Nord-Østerdalen skaper dette mange distriktsarbeidsplasser, og styrket bosetting. For noen år siden ble det gjennomført et forprosjekt og lagt en plan rundt Storsteigen Videregående skole. Hovedtrekkene gikk blant annet ut på å bygge ny driftsbygning, utvikle et bedre linjetilbud rettet mot naturbruk, bygging av ridehall og videreutvikle ungt entreprenørskap. Partiene ønsker å utvikle Storsteigen som en videregående skole med sterk fagkompetanse på utdanningslinjer rettet mot fjell-landbruket, naturbruk og de utmarksressursene som er i Nord-Østerdalen. Midler er bevilget på område 2, Utdanning og kompetanse.

Tiltak, tall i 1000 kr	Effekt drift
Oppheve delingsforbudet i landbruket.	
Opprette en årlig Innovasjonspris til den mest nyskapende Hedmarksbedrift	
Regionale utviklingsmidler	-20 000
Andre tiltak/tilskudd organisasjoner	-1 000
Fylkeskommunen skal aktivt bidra til at Hedmark utvikles til å bli det viktigste kompetanse- og produsentmiljøet innen 2. generasjons biobrensel.	100
De samarbeidende partiene ønsker en gjennomgang av engasjementet i internasjonale regionprosjekter (Interreg). Prosjektene som gjennomføres er en stor utgift som det er vanskelig å beregne gevinsten av og i hvilken grad den er nyttig for fylkeskommunens kjerneoppgaver.	-1 000
Fylkeskommunen skal legge til rette for økt samarbeid mellom høyskolemiljøet og næringslivet for å utdanne attraktive kandidater, samtidig som det skape viktige synergieffekter mellom kunnskap, forskning og verdiskaping.	
Flere lærlingeplasser hos lokale bedrifter ved at fylkeskommunen bidrar med tilskudd	1 000
Satse på næringshager og kunnskapspark gjennom konkrete og målsatte partnerskapsavtaler. Konkurransetsette oppgaver som vaktmestertjenester, renhold osv. knyttet til fylkeskommunale bygg og areal. I tillegg igangsettes et pilotprosjekt hvor private tjenesteleverandører og kommunale aktører deler erfaringer og minsker terskler for bruk av andre enn fylkeskommunens egne leverandører.	
Fylkeskommunen skal stimulere enda sterkere til å starte egen virksomhet – aktivt støtte og legge forholdene til rette for gründere. Innovasjon Norge avd. Hedmark skal i økt grad fokusere på prosjekter med gode forretningsmessige muligheter, fremfor kun etableringsstøtte til bedrifter i nye markeder. Oppstarts- og gründerprosjekter i tradisjonelle bransjer bør også kunne få støtte til etablering.	
Det må være en JA-holdning fra politikerne og fylkeskommunen i forhold til næringsutvikling. Mindre skjema velde.	
Støtte til krematorier Hamar, og eventuelt andre steder	
Sum - 6 Næringsutvikling	-20 900

Samferdsel

Hedmark preges av spredt bosetting og spredt næringsstruktur. Landbruk og videreforedling av råvarer fra landbruket er viktig for store deler av fylket. Hamar kan med sin beliggenhet og gode kommunikasjoner, etter hvert som dobbeltspor og 4-felts vei utbygges, bli knutepunkt inn mot Norges kompetansesenter i Oslo. Det vil danne grunnlag for nytt næringsliv, nye arbeidsplasser og kunne bli en motor for utvikling av ny verdiskaping i store deler av Hedmark. Kommunikasjon er viktig for å få dette til. Vi ønsker å videreutvikle en klar plan for 4-felts veg mellom Elverum og Hamar. Dette kan bli et kraftsentrum for utviklingen i Hedmark.

De samarbeidende partiene ønsker å redusere fylkeskommunalt byråkrati og bruke regionale utviklingsmidler på veg. Turistnæring, skognæringen og store deler av det tradisjonelle næringslivet i Hedmark er helt avhengig av veg. Veg er viktig for å øke muligheten til å gjøre arbeidsregionene større og gjøre det lettere å bo og finne arbeid i hele fylket. Det forutsetter at man kan komme raskt fram og trygt hjem.

Kongsvinger-regionen har allerede i dag sterke bånd mot Oslo. En 4-felt Riksvei 2 bør bygges ut kontinuerlig til Svenskegrensen. En overbelastet Rv 2 og et svakt togtilbud, hindrer Kongsvinger i å utvikle sin sentrale plass som brohode mot Sverige. I denne sammenheng er det også viktig å jobbe for at Kongsvinger-banen innlemmes i "InterCity Triangelet". Vi vil jobbe for dobbeltspor på Dovrebanen frem til Lillehammer innen 2020.

Tiltak, tall i 1000 kr	Effekt drift
Hedmark Fylkeskommune bør umiddelbart gå i dialog med Stange kommune og Statens vegvesen for å få forgang i flytting og bygging av ny Rv 24 ved Gata i Vallset. Veien må flyttes bort fra Gata og knyttes sammen med E6 ved for eksempel Skavabakken. Fylkestinget ber Statens vegvesen om å utarbeide noen alternative løsninger og trasevalg for å oppnå dette.	4 000
Prioritere politisk vedtatt plan og igangsette 4-felt Riksvei 2 mellom Nybakk og Kongsvinger samt videre gjennom (evt. tunnel under) Kongsvinger til Riksgrensen. Videre å fullføre 4-felt E6 gjennom Hedmark og videre til Lillehammer, ved bruk av offentlig privat samarbeid (OPS) frem mot 2016. Rv 3/25 mellom Hamar og Elverum må også bygges ut med 4-felt innen 2018.	4 000
Vi vil arbeide for en økt satsing på Riksvei 3 og Riksvei 20 av omsyn til veiens betydning for næringslivet og den svært høye trafikkulykkeseksponeringen. Breddeutvidelse og midtdelere på de mest ulykkesutsatte områdene på RV 3 i Østerdalen og over Kvikne er særlig viktig.	
Fylkestinget ber Fylkeskommunen gå i dialog med involverte kommuner og Statens vegvesen for å sørge for utbedring av Fylkesvei 28 og Fylkesvei 30 innen utløpet av 2012. En utbedring av strekningen vil øke fremkommelighet og sikkerhet for blant annet for motorsyklister. Dette åpner for økt turisme i regionen. Utbedring av strekningen forbi Tufsingdalen og Kvilvangen er særlig dårlige. I tillegg vurderes tiltak for å sikre at vogntog som ferdes på strekningen ikke overbelaster veien.	
Forbindelsen mellom Hamar-Trysil forbedres	
Gjennomføring av en kartlegging av kostnader knyttet til elektrifisering av Rørosbanen	500
Vi vil arbeide for en forlengelse av Flytoget til Hamar og Lillehammer.	
Utvikling og kartlegging av trasevalg for togtrikk mellom Hamar og Elverum igangsettes. Berørte kommuner involveres i dialog. Frem til ferdigstillelse må busstilbudet mellom Hamar-Elverum styrkes med en regularitet som gjør tilbudet til et reelt alternativ til bil.	1 000
Statens Veivesen har behov for forutsigbarhet i prosjekteringen av vedlikehold, bygging av gang og sykkelstier og andre trafiksikkerhetstiltak. De samarbeidende partiene foreslår å gjøre Eidsiva-fondet om til et rent samferdselsfond. Bruken av fondet kan skje på en mer hensiktsmessig måte. Det betyr å gjøre om fondet etter modellen til Statens Pensjonsfond Utland.	

Tiltak samferdsel forts., tall i 1000 kr	Effekt drift
Åpne for å inngå vedlikeholdsavtaler med lokale bønder etter anbudsprinsipp, da særlig på grusveier. Mange bønder har både utstyr og kompetanse og trenger tilleggsinntekter.	
Vurdere behov og evt. avvikling av kjørestasjon på Folldal. Ordningen erstattes av teknisk løsning.	
Skoleskyssatsingen bedres. Det er uakseptabelt at barn og unge står i midtgangen ved transport til skolen. Det må være sitteplasser til elevene og bussene må ha belter til barna.	
Det skal arbeides for å inkludere tog i innlandskortet. Hedmark Trafikk sine nettsider moderniseres slik at det blir enklere å planlegge og gjennomføre en reise.	
Kongsvingerbanen konkurranseutsettes. Dette vil trolig ta tid før en driftsavtale er på plass og det er usikkerhet knyttet til størrelsen på budsjetteffekter. Tall innarbeides derfor ikke for budsjett 2012. Arbeidet med spesifisering av konkurransen bør startes umiddelbart.	
Det iverksettes tiltak for å harmonisere overgang innen kollektivtrafikktilbudet i Hedmark.	
Det er betydelige fordeler ved å utnytte samspillet mellom private og offentlige aktører innen samferdsel. Erfaringer fra norske og internasjonale OPS prosjekter har vist at innsparingspotensialet ligger på 10-25 prosent ved total entrepriser. De viktigste fordelene er: raskere utbygging av veiprojektet, forutsigbar og sikker finansiering, utnyttelse av spisskompetanse og læring, lavere samlede kostnader, samt at forsinkelse eller kostnadsoverskridelse gir lavere lønnsomhet for privat aktør og ikke mindre penger til samferdsel lokalt. I budsjettet til Hedmark fylkeskommune er det innarbeidet en innsparing knyttet til drift og vedlikehold på 10 millioner kroner for 2012, og en innsparing knyttet til investeringer på 6 millioner kroner. Disse beregningene er basert på moderate anslag og begrenset konkurranseutsetting.	-10 000
Ved fremtidige anbudsinnbydelser må det settes krav til at Hedmark Trafikk sørger for at bussene er universalt utformet. Det må være lave inntrinn, krav til setebelter på alle sitteplasser og lett for barnevogner og rullestoler å komme på. Kommunikasjon på bussen om holdeplasser etc. må skje verbalt og visuelt. I tillegg må det være mulighet for å plassere sykkel på utvendig stativ eller lignende på de rutene hvor det er behov for slikt.	
Fylkeskommunen bør se på mulighet for å gi dispensasjon til å etablere snøscooter led til jakthytter mv. I dag etableres småveier hvor det på vinterstid benyttes traktor til å måke. Begrensningene på snøscooterbruk fører til upraktiske og dyre løsninger som gir et større inngrep i naturen enn nødvendig.	
Innføre økt bruk kombinert sykkelvei og fortau på strekninger hvor det i dag ikke er egen sykkelvei.	
Fylkeskommunen må gjennomgå kvalitetssikringsrutinene knyttet til privat vedlikehold av veistrekninger.	
Se på mulighetene for at Hedmark Trafikk FKF i større grad benytter minibusser i deler av døgnet på strekninger med lav dekningsgrad i den grad slike busser er tilgjengelig. Det vil spare miljø og drivstoffkostnader.	
Alle brukere av TT-ordningen får tildelt samme beløp. Valg av transportør bestemmes av bruker uavhengig av kjørekort – det finnes implementerbare løsninger som muliggjør en slik organisering, f.eks ved bruk av "ladekort".	
Sum - 7 driftsmidler til Samferdsel	-500
Investeringer	
Universell utforming av holdeplasser i kollektivtrafikken	1 000
Prioritere bygging av egen sykkelbane ved gjennomføring av veiprojekter – dette gir syklistene et sterkere vern og gjør det mindre farlig å ferdes i trafikken.	5 000
Effekt OPS	-6 000
Sum - 7 Investeringer i samferdsel	-

Annet

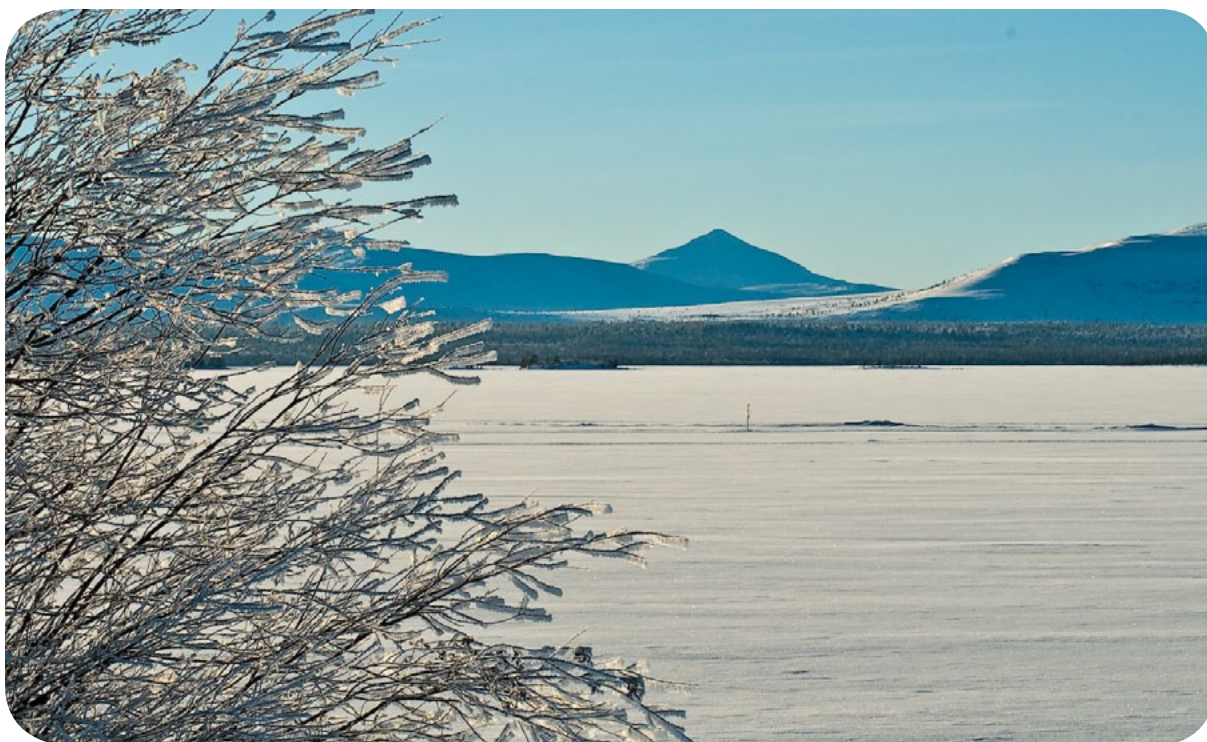
Satse på bypolitikk

Byene og byregionene vil spille en viktig rolle i utviklingen av fremtidens Norge både økonomisk og kulturelt. I dag bor rundt 100.000 mennesker i bysamfunn i Hedmark. Dette krever at det legges til rette for en sunn og god utvikling i byene, og at man ser byregionene gjennom en helhetlig regionpolitikk. Hedmark har 5 byer. Vi vil se nærmere på hvordan vi kan utvikle gode byer og hvordan byene skal samhandle med regionene de er en del av. Det er en klar sammenheng mellom kunnskap, kulturtilbud og innflytting av kompetansepersoner til en region. Talent, teknologi og toleranse er viktige stikkord for å fremme byutvikling og høy fremtidig vekst.

Det blir viktig å legge til rette for en helhetlig region- og bypolitikk hvor næringsliv, transport, utdanning, kultur og miljøspørsmål ses mer i sammenheng. I den sammenheng bør det avsettes midler til et byprosjekt for utvikling av Hedmarksbyene. Forslag til bevilgning på 1 million kroner er lagt under budsjettområde 4, Miljø og planlegging.

Erstatningsordning for barn og unge

De samarbeidende partiene ønsker at det etableres en erstatningsordning for barn og unge som ble plassert på barnehjem og spesialskoler etc. Mange av disse menneskene ble utsatt for overgrep, omsorgssvikt og dessverre har alt for mange av dem blitt påført skader for livet. Mange av landets fylker, inkl. Oslo, og i tillegg byer som Bergen og Trondheim har innført slike ordninger.

Budsjettskjema

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet	Alt budsjett 2012	Endringer	Fylkesrådets budsjett 2012	Budsjett 2011	Regnskap 2010
<i>Tall i 1000-kroner</i>					
Skatt på inntekt og formue	-757 891		-757 891	-712 100	-711 447
Ordinært rammetilskudd	-1 331 824		-1 331 824	-1 302 110	-1 292 960
Skatt på eiendom	-				
Andre direkte eller indirekte skatter	-				
Andre generelle statstilskudd	-				
Sum frie disponible inntekter	-2 089 715	-	-2 089 715	-2 014 210	-2 004 407
Renteinntekter og utbytte	-116 100		-116 100	-90 200	-112 340
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	63 080	180	62 900	52 200	49 064
Avdrag på lån	90 233	133	90 100	88 000	91 200
Netto finansinntekter/-utgifter	37 213	313	36 900	50 000	27 924
Til dekning av tidligere års merforbruk	-		-	-	
Til ubundne avsetninger	15 900		15 900	380	17 157
Til bundne avsetninger	-		-	-	282 612
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-		-	-	-17 157
Bruk av ubundne avsetninger	-3 500		-3 500	-	-27 872
Bruk av bundne avsetninger	-		-	-	-228 992
Netto avsetninger	12 400	-	12 400	380	25 748
Overført til investeringsbudsjett	73 200	-	73 200	88 395	145 928
Til fordeling drift	-1 966 902	-313	-1 967 215	-1 875 435	-1 804 807
Sum fordelt til drift(fra skjema 1B)	1 966 902	-313	1 967 215	1 875 435	1 744 537
Regnskapsmessig mer(+)/mindreforbruk(-)	0	0	-	-	-60 270

Foto:

Erik Ringnes: Forside, Innhold, Plansje s5: Sykkelvei, Plansje s15:Kalv og maskin-ploger

Frode Midtlund: Plansje s5:Bru og Bondepiker

Kongsvinger kommune: Plansje s5: Folkefest, Leselyst

BigStockPhoto: Plansje s15:Produksjonslinje og traktor

Leo Avalon: Vinterlandskap i Elvedal

Layout: NyAnalyse AS

Budsjettskjema 1B - Fordelt til drift	Alt budsjett 2012	Endringer	Fylkesrådets budsjett 2012	Budsjett 2011	Regnskap 2010
<i>Tall i 1000-kroner</i>					
Til fordeling fra budsjettskjema 1A	-1 966 902	313	-1 967 215	-1 875 435	-1 804 808
Hovedtjeneste 0 Investering/finansiering					
Sum driftsutgifter	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-	-	-	-	-27 140
Netto driftsutgifter	-	-	-	-	-27 140
Hovedtjeneste 1 Sentraladm./fellestiltak					
Sum driftsutgifter	231 123	-13 500	244 623	230 126	168 032
Sum driftsinntekter	-26 281	-	-26 281	-27 334	-33 186
Netto driftsutgifter	204 842	-13 500	218 342	202 792	134 846
Hovedtjeneste 2 Utdanning					
Sum driftsutgifter	1 175 143	28 000	1 147 143	1 086 511	1 177 529
Sum driftsinntekter	-129 509	-	-129 509	-112 948	-180 978
Netto driftsutgifter	1 045 634	28 000	1 017 634	973 563	996 551
Hovedtjeneste 3 Tannhelse					
Sum driftsutgifter	121 601	-	121 601	108 803	112 308
Sum driftsinntekter	-34 898	-	-34 898	-31 064	-33 437
Netto driftsutgifter	86 703	-	86 703	77 739	78 871
Hovedtjeneste 4 Plan og miljø					
Sum driftsutgifter	17 922	-1 580	19 502	15 530	27 157
Sum driftsinntekter	-6 071	-	-6 071	-3 026	-14 114
Netto driftsutgifter	11 851	-1 580	13 431	12 504	13 043
Hovedtjeneste 5 Kultur					
Sum driftsutgifter	110 906	8 167	102 739	97 092	91 767
Sum driftsinntekter	-44 711	-	-44 711	-42 883	-42 696
Netto driftsutgifter	66 195	8 167	58 028	54 209	49 071
Hovedtjeneste 6 Næring					
Sum driftsutgifter	135 948	-20 900	156 848	156 285	108 881
Sum driftsinntekter	-125 781	-	-125 781	-124 760	-137 138
Netto driftsutgifter	10 167	-20 900	31 067	31 525	-28 257
Hovedtjeneste 7 Samferdsel					
Sum driftsutgifter	593 116	-500	593 616	559 948	557 889
Sum driftsinntekter	-26 307	-	-26 307	-20 549	-30 274
Netto driftsutgifter	566 809	-500	567 309	539 399	527 615
Hovedtjeneste 8 Fylkesskatt og rammetilskudd					
Sum driftsutgifter	-	-	-	-	-
Sum driftsinntekter	-25 300	-	-25 300	-16 300	-
Netto driftsutgifter	-25 300	-	-25 300	-16 300	-
Hovedtjeneste 9 Finanstjenester					
Sum driftsutgifter	67 867	-	67 867	62 437	62 437
Sum driftsinntekter	-67 867	-	-67 867	-62 437	-62 503
Netto driftsutgifter	-	-	-	-	-66
Sum fordelt til drift					
Driftsutgifter	2 453 626	-313	2 453 939	2 316 732	2 306 000
Driftsinntekter	-486 725	-	-486 725	-441 301	-561 466
Netto driftsutgifter	1 966 901	-313	1 967 214	1 875 431	1 744 534
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	-	-	-	-	-60 274

Budsjettskjema 2A Investeringsbudsjett	Alt budsjett		Fylkesrådets		
	2012	Endringer	budsjett 2012	Budsjett 2011	Regnskap 2010
<i>Tall i 1000-kroner</i>					
Investeringer i anleggsmidler	446 050	5 000	441 050	258 600	244 224
Kjøp av aksjer og andeler	-		-	1 100	3 114
Avdrag på lån	-		-		-
Dekning av tidligere års merforbruk	-		-		26 136
Avsetninger	-		-		33 073
Årets finansieringsbehov	446 050	5 000	441 050	259 700	306 547
Finansiering:					
Bruk av lånemidler	304 450	4 000	300 450	109 300	78 876
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-		-	-	6 440
Tilskudd til investeringer	-		-	-	161
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	38 900	1 000	37 900	10 900	15 781
Andre inntekter	-		-	-	-
Sum ekstern finansiering	343 350	5 000	338 350	120 200	101 258
Overført fra driftsregnskap	73 200	-	73 200	88 400	145 928
Bruk av avsetninger	29 500		29 500	51 100	59 362
Sum finansiering	446 050	-	441 050	259 700	306 548
Udekket/udisponert	0	0	0	0	-1

Budsjettskjema 2B - Til investeringer i anleggsmidler	Total kostnad, prosjekt	Bevilget før 2011	Budsjett 2011	Fylkesrådets budsjettforslag 2012	Endringer i Alt budsjett 2012	Alt. budsjett 2012	Rest til bevilgning etter 2012	Finansiering i alternativt budsjett 2012				
								Driftsmidler	Fond	Salg, eiendom m.v.	Merverdikomp., inv.regnskapet	Lån
<i>Prosjekt - tall i mill. 2011 kroner</i>												
Prosjektering			1	1		1			1			
Energiøkonomisering		6.5	1.5	1.5		1.5			1.3		0.2	
Fylkeshuset, div. oppgraderinger		3	1	1		1			0.9		0.1	
Brannforebyggende tiltak		8	5	5		5	22		4.5		0.52	
Nord-Østerdal videregående skole	360	20	20	200		200	160				21.6	178.4
<u>Skoleinvesteringer region</u>												
- Forprosjektering		2	4			0						
- Storhamar vgs, nybygg	65		10	15		15	40				2.7	12.3
- Jønsberg vgs, nybygg	35		10	25		25					2.7	22.3
- Stange vgs, tilpasninger og utbedringer	14			14		14					1.5	12.5
- Ringsaker vgs	260			5		5	255				0.5	4.5
- Storsteigen vgs	15			0	5	5	10				0.5	4.5
Storsteigen vgs, ny driftsbygning	27.5	7	20.5			0						
Universell utforming, VGS		6.1	2	2		2			1.8		0.2	
Fylkesveginvesteringer			183.6	171.6	-6	165.6		73.2	20		7.8	70.5
Investeringer i sykkelvei					5	5					0.5	4.5
Universiell utforming, bussholdeplasser					1	1						1
Effekt OPS												-6
Sum investeringer bygg & anlegg			258.6	441.1	5	446.1		73.2	29.5	0	38.9	304.5
Kjøp av aksjer, fylkemuseum			1.1	0	0	0						
Sum bruttoinvesteringer			259.7	441.1	5	446.1		73.2	29.5	0	38.9	304.5

